

“De oplossing voor het mestprobleem volgens de landbouwsector zelf”

De schandalen en kritiek rondom mest en ammoniak – fraude, verkeerde berekeningen, overschotten – stapelen zich op. En er lijkt nog geen oplossing in zicht. Ja, vanaf de zijlijn kun je gemakkelijk roepen hoe het anders moet. Maar wat vindt de landbouw zelf eigenlijk? Wat denkt de landbouw wat de oplossing is voor het mestprobleem?

— Lottie Nijhuis (journalist)

Piet Kome, melkveehouder

“Als bestuurder moet je zorgen dat je meer weet, zodat je aan je leden kunt uitleggen: we gaan het anders doen, anders lopen we klem.”

Een boer heeft zoveel land nodig, van hemzelf of van anderen, dat hij zijn stront kwijt kan. En zo eenvoudig zit het in elkaar. Niet het aantal koeien per bedrijf creëert het probleem maar het aantal koeien per hectare, dus een te hoge veebezetting.

Het is de schuld van LTO en zuivelcoöperatie FrieslandCampina. Het melkquotum werd afgeschaft. Pas op, het volgende quotum wordt mest, zei ik en met mij vele anderen, maar er gebeurde niets. Dat is het probleem van de LTO en de zuivelcoöperaties, ze komen niet op voor de belangen van de leden, maar voor de wensen van de leden. Maar als bestuurder moet je zorgen dat je meer weet, zodat je aan je leden kunt uitleggen: we gaan het anders doen, anders lopen we klem. Er is niet geacteerd op de problemen van de toekomst, die we al van verre zagen aankomen. Dus ging iedereen als een dolle koeien aanschaffen. Nu gaan LTO en FrieslandCampina als een razende allerlei voor de boer geldverslindende maatregelen treffen en aan de overheid voorstellen doen met een gezicht of ze het buskruit hebben uitgevonden.

Door met fosfaatrechten te gaan werken, zullen er grote sommen geld uit de veehouderijsector verdwijnen, want rechten koop je alleen van ondernemers die stoppen. Diep triest voor de betrokken boeren. Deze bestuurders zouden massaal en direct geruimd moeten worden.

Jaring Brunia, natuurboer in Raerd, Friesland

“Het is echt van de zotte dat we met het huidige mestprobleem nog steeds kunstmest mogen gebruiken.”

Ik geloof erg in een landbouwsysteem waarmee we de natuur niet belasten maar benutten: natuurinclusieve landbouw of landbouwinclusieve natuur. Ik werk zelf zoveel mogelijk met een gesloten kringloop: ik haal geen voer en kunstmest van buiten en heb genoeg land om mijn mest kwijt te kunnen. Bovendien lopen de koeien negen maanden per jaar in de wei, daardoor is de ammoniakuitstoot laag.

Ik zie grondgebonden werken als beste oplossing van het mestprobleem, maar we zouden eens kunnen beginnen met het afschaffen van kunstmest. Het is echt van de zotte dat we met het huidige mestprobleem nog steeds kunstmest mogen gebruiken. Als je bodem eenmaal gezond is, heb je helemaal geen kunstmest nodig om dezelfde kilo's gras van het land te halen.

De sector zelf gaat het probleem niet oplossen. Boeren weten het niet en willen het meestal ook niet weten. Vaak hebben ze grote investeringen gedaan. Stoppen met kunstmest betekent een paar jaar onzekerheid. Met de kleine marges van vandaag stort een boer zich daar niet vrijwillig in. Meer onderzoek zou wel helpen, zodat je boeren met harde cijfers kunt overtuigen.

Voor nu zijn we het meest geholpen met regelgeving. Al betwijfel ik of de overheid harde maatregelen wil nemen. Zonder kunstmest gaat een deel van de bedrijven failliet en de economische belangen van de agrarische sector zijn groot. Uiteindelijk is een omslag nodig in het collectief denken: dat we anders moeten omgaan met de wereld. Gelukkig komt die beweging nu wel deels op gang.

**Kees Kroes, projectleider
Projecten LTO Noord**

“Dat betekent dat het soms schuurt en dat je compromissen moet sluiten. Uiteindelijk zie ik het vooral als een politieke keuze.”

Hoe definieer je het mestprobleem?

We zijn verplicht ons mestoverschot te exporteren naar plekken met een mineraltekort, dat is vooral een logistieke uitdaging. Maar uiteindelijk gaat het erom dat er stikstof vanuit de landbouw in het milieu terecht komt, via water (nitraatuitspoeling) en lucht (ammoniak, lachgas). Het mestoverschot (eigenlijk alleen een fosfaatoverschot) staat daar los van.

Boeren zijn gebonden aan regels die bepalen hoeveel (kunst)mest ze op hun land mogen uitrijden. Dat heeft niets te maken met de omvang van de veestapel maar met de gebruiksnormen. Ook voor de uitstoot van ammoniak is het stalsysteem meer bepalend dan het aantal dieren.

De regelgeving die bepaalt hoeveel dierlijke mest of kunstmest een boer op elke hectare mag uitrijden en in welke periode is voor een intensief landbouwland als Nederland relatief streng. Vanuit de landbouw wordt nu zelfstandig gewerkt aan manieren om de mineralenverliezen te beperken, zoals het gedeelde mestgiften, gezonde bodems met voldoende organische stof en precisielandbouw. Dat is in het belang van de natuur maar ook in het belang van de boer, die wil dat de meststoffen zoveel mogelijk ten goede komen aan het gewas.

Natuurlijk zijn er lokaal problemen, natuurgebieden waar de stikstofdepositie nog altijd te hoog is. In Nederland hebben we veel gebruiksfuncties op een klein oppervlak: we willen een hoge en betaalbare voedselproductie, een fijne plek om te wonen, een hoge mobiliteit (met bijbehorende stikstofemissies) en hoogwaardige natuur. Dat betekent dat het soms schuurt en dat je compromissen moet sluiten. Uiteindelijk zie ik het vooral als een politieke keuze.

**Douwe Hoogland, voorzitter
OBN-deskundigenteam
Cultuurland, had 40 jaar een
boerenbedrijf**

“Boeren willen het onderste uit de kan. De politiek zal hiermee dus aan de slag moeten.”

Het is langzaam de verkeerde kant opgegroeid met onze mest. Daar ligt de derogatie aan ten grondslag, de toestemming van Europa om meer mest te mogen uitrijden dan eigenlijk gewenst is. We zijn daardoor uit de bocht gevlogen. De balans tussen grond en aantal dieren is totaal verstoord. Met kunstgrepen proberen we dat nu steeds op te lossen: we rijden overal onze mest naartoe, er kwam een fosfaatreductieplan. Nu worden er weer fosfaatrechten ingevoerd, de rechten die bepalen hoeveel fosfaat elke melkveehouder mag produceren. Die fosfaatrechten kun je duur verkopen en zijn voor stoppende boeren fantastisch maar voor zittende boeren een ramp. En het stelsel is oneerlijk voor bedrijven die nu al grondgebonden zijn. Zij hebben het mestprobleem niet veroorzaakt.

Het probleem wordt steeds bij de sector neergelegd: kom maar met een plan. Maar het is nu wel gebleken dat ze dat niet kan. Boeren willen dan toch weer het onderste uit de kan. De politiek zal hiermee dus aan de slag moeten. Niemand wil de derogatie kwijtraken aan het eind van dit jaar. Schouten heeft de urgentie alvast duidelijk gemaakt: Brussel kijkt met ons mee, op deze manier krijgen we een nieuwe derogatie niet voor elkaar.

Ik zou graag zien dat we gaan werken aan het herstellen van de balans: minder dieren, grondgebonden. Het probleem is heel complex: financiering speelt een rol, grondprijzen. Het zal niet van vandaag op morgen zijn opgelost. Maar dan gaan we tenminste naar een structurele oplossing toe.